

Strategisk Plan för Samordningskommittén 2023-2025

För ett stärkt genomförande av
Sveriges Livsmedelsstrategi

Innehåll

Strategisk plan för SOK 2023–2025	3
1. Regelförenkling och regeltillämpning	4
1. Innovation	5
2. Hållbarhet och lönsamhet	7
Avgränsningar	8

Strategisk plan för SOK 2023–2025

Denna strategiska plan gäller SOK:s fortsatta arbete mot 2025. Baserat på omvärlds-förutsättningarna och de behov som konstaterats hos de samverkande aktörerna vill SOK fokusera på ett antal förflyttningar inom de tre prioriterade områdena; regelförenkling och regel-tillämpning, innovation samt hållbarhet och lönsamhet.

Eftersom arbetet inom de tre prioriterade områdena kommer olika långt och pågående uppdrag och initiativ ser olika ut, anpassas nivån och innehållet på förflyttningarna därefter. Planen har tagits fram med hjälp av två framtidssyftande strategiworkshops med SOK:s medlemmar under hösten 2022.

Som tidigare nämnts ligger SOK:s fokus på att skapa förutsättningar som underlättar för genomförandet av livsmedelsstrategin. För detta krävs genomgående:

- **externa aktörers perspektiv generellt**
- **företagsnära perspektiv specifikt**
- **en stark koppling mellan nationell och regional nivå (det arbete som bedrivs inom de regionala livsmedelsstrategierna på region- och länsstyrelsenivå).**

Samordningskommittén är den operativt och strategiskt tillsatta gruppen för ett starkt genomförande utav livsmedelsstrategin, inom ramen för Tillväxtverkets samordningsuppdrag. Samordningskommittén består utav representanter från Jordbruksverket, Livsmedelsverket, Vinnova, Formas, Business Sweden, Sveriges Lantbruksuniversitet, Tillväxtverket, Lantbrukarnas Riksförbund, Svensk Handel, Livsmedelsföretagen, Svensk Dagligvaruhandel samt representanter ur regioner och länsstyrelser. Samordningskommittén refereras till i det här dokumentet som SOK.

1 Regelförenkling och regeltillämpning

Det prioriterade området Regelförenkling och regeltillämpning har samma mål som livsmedelsstrategins strategiska område på samma tema: att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar. SOK har inte själv rådgivning över att förändra regler eller implementera nya system, men besitter kunskap och legitimitet som gör att man kan leda genomlysningar och inventeringar som leder till enklare regler och bättre regeltillämpning. Eftersom reglerna i mycket stor utsträckning bestäms på EU-nivå behöver genomförandet av livsmedelsstrategin förhålla sig till det, både vad gäller proaktivt engagemang i utformningen av regler, men också reaktivt kopplat till den praktiska tillämpningen. Många pågående regeringsuppdrag och branschinitiativ hanterar utmaningarna i regelsystemet och kan därför synkas och utvecklas ihop och i enlighet med utvalda strategiska prioriteringar:

Strategisk prioritering 1: Från enbart kontroll till främjande

Ett identifierat önskat skifte är att förflytta upplevelsen av myndigheternas regeltillämpning från enbart kontrollerande till att vara mer främjande, stödjande och lösningsorienterad.

SOK vill verka för ett ökat fokus på bemötande, rådgivande och främjande verksamhet som bygger tillit och underlättar för företagen.

Exempel: initiativ på detta område kan exempelvis kopplas till Livsmedelsverkets uppdrag om likvärdighet i kontroll och arbete med god kontrollsed samt till myndigheter som på olika sätt är involverade i Livsmedelsstrategin. Nästa steg är att identifiera bra exempel och potentiella förbättringsområden och dra lärdomar från goda exempel i andra myndigheter samt från arbetet inom "One Stop Myndighetsshop" (se ovan). Lärdomarna från detta nästa steg kan sedan spridas i de egna organisationerna för att stödja skiftet.

Strategisk prioritering 2: Regler som främjar omställning

SOK ser ett behov av regler som specifikt främjar hållbar omställning, så att livsmedelskedjans konkurrenskraft stärks samtidigt som relevanta miljömål nås.

SOK vill verka för att synliggöra framgångar kring innovativ hållbar mat och kartlägga vilka regler som kan förändras för att gynna sådana initiativ. En sådan kartläggning skulle samla och lyfta vilka regler som har stöd och vilka som är motarbetade. Resultatet av detta får sedan vägas av tillsynsbehovet och tillitseffekter som tilltro till att regler garanterar säker mat i hela kedjan.

Strategisk prioritering 3: Fler effektanalyser

I samband med nya eller ändrade regler görs ofta konsekvensanalyser, men i arbetet med förändring och omställning finns allt större behov av att kontinuerligt mäta effekter, för såväl EU-lagstiftning som på nationell nivå.

SOK vill verka för fler effektmätande analyser och större spridning.

Detta kan även göras proaktivt – exempelvis genom att verka för praktiska policylabbar där effekter innan lagstiftning kan testas. Men det kan också handla om att driva andra initiativ och uppföljningar på intressanta case eller så kallade naturliga experiment. Vinsten med detta skulle vara regler som är bättre anpassade till den verkliga förändring som åsyftas. Då målet är förändring i enlighet med strategin behöver all policy ha rätt incitamentsstrukturer och detta skifte stödjer det. Även här blir det viktigt att koppla prioriteringen till pågående uppdrag och nyligen avslutade utredningar, för att omsätta förslag till praktisk tillämpning.

Strategisk prioritering 4: Standardiserad digital rapportering

SOK har för avsikt att inventera och genomlysa möjligheterna till standardiserad digital rapportering i syfte att förenkla och göra den mer sammanhållen över hela livsmedelssystemet. SOK kan genom sin roll identifiera regler och tillämpning som hindrar önskvärd utveckling av standardiserad, återanvändbara data och digitaliserade myndighetskontakter för företagen.

Exempelvis:

- **Standardisering av digital myndighetsrapportering underlättar för företagen att göra rätt och effektiviserar arbetet på myndighetsidan. Detta görs med koppling till relevanta uppdrag och initiativ i andra myndigheter, såsom verksamheter, Jordbruksverkets arbete med databasinfrastuktur, med flera.**
- **Standardiserad digital information: verka för att data kan delas och återanvändas för att förbättra och förenkla information för och om företagen.**

”SOK vill verka för ett ökat fokus på bemötande, rådgivande och främjande verksamhet som bygger tillit och underlättar för företagen.”

2 Innovation

Resultat från Sweden Food Arenas studier om innovationsförmågan i livsmedelskedjan visar att innovationshöjden i livsmedelskedjan är låg jämfört med andra näringar. Flera företag i livsmedelskedjan har inte kapacitet, resurser eller infrastruktur för att leda ett innovativt utvecklingsarbete. Ökad innovation är avgörande för att nå målen i livsmedelsstrategin, klara omställningen till ett hållbart livsmedelssystem och uppnå en ökad konkurrenskraft i hela livsmedelskedjan. SOK kraftsamlar olika roller och mandat, och agerar tillsammans för att skapa utrymme för ny kunskap, nya lösningar och ny innovativ mat. Fokus ligger på att öppna upp för en ökad innovationshöjd och mer ny innovativ mat samt att skapa förutsättningar för svenska företag att leda utvecklingen i att ta fram framtidens goda, hållbara och hälsosamma mat. Sammanhållna satsningar på det här området kan också hjälpa svensk forskning samt svenska innovatörer och företag att positionera sig internationellt.

Strategisk prioritering 1: Ökad myndighetssamverkan för innovation i synk

SOK vill se en rörelse till mer synkroniserade insatser som stärker utvecklingen i hela värdekedjan och gemensam policyutveckling. Genom att tydligare koppla samman finansieringsinsatser för mer samlade effektiva satsningar vill SOK skapa förutsättningar för forskning och innovation i livsmedelskedjan. Det förutsätter ett samarbete med branschen, där SOK avser att bygga vidare på nära dialog med Sweden Food Arena och fördjupar samarbeten med andra behovsägare inom livsmedelssystemet. Fokus ska ligga på innovationsinsatser som bättre kan möta behoven hos företagen i livsmedelskedjan. Ett centralt steg för denna strategiska prioritering är den fördjupade myndighetssamverkan för innovationsfrämjande som etablerats under 2022. Som finansierare av insatser för forskning och innovation arbetar Vinnova, Formas, Tillväxtverket och Jordbruksverket tillsammans för samlade träffsäkra satsningar och gemensam policyutveckling.

Strategisk prioritering 2: Öka nyttjandet av innovationssystemen

Relativt få företag i livsmedelskedjan, oavsett företagsstorlek, tar del av de innovationsstödjande systemens erbjudanden. Det kan bland annat bero på bristande resurser och hur de innovationsstödjande erbjudandena är utformade. Här behöver företagen i sektorn bli bättre att ta för sig av förutsättningskapande insatser, och finansierarna behöver utforma mer relevanta stöd, utifrån de behov företagen i livsmedelskedjan har.

SOK vill verka för träffsäkra satsningar och att företagen i en högre grad nyttjar befintliga stödsystem.

Strategisk prioritering 3: Från ett geografiskt splittrat till sammanhållet innovationssystem

Tillgången till innovationsstöd för företag i livsmedelskedjan ser olika ut i olika regioner och behöver kopplas samman för mer likvärdiga förutsättningar över hela landet. En nyckel är att dela kompetenser exempelvis mellan regionala initiativ. Även risk och kostnader kan delas mellan fler aktörer när nya fält utforskas.

SOK och andra berörda parter vill stödja skiftet genom att inventera plattformar och initiativ som har potential att bidra till ökat samarbete alternativt själva verka för att till exempel kompetensdelningssystem byggs upp mellan aktörer som kan samverka i operativ verksamhet. Eftersom SOK inte har rådighet över systemet som helhet är det lämpligaste att börja med de perspektiv och resurser man har insyn eller inflytande över. Ett potentiellt första steg kan vara att undersöka Livsmedel (hållbart matsystem) som case i Vinnovas synergiuppdrag att koppla ihop regionala, nationella internationella innovationssystem.

Strategisk prioritering 4: Innovatören i centrum – från belastning till investering

Uppfyllelse av livsmedelsstrategins mål gynnas av främjande myndigheter/verksamheter som ser innovatören som möjliggörare. En innovationsfrämjande kultur kännetecknas av att vara stöttande, bemötande och göra modiga tolkningar av regler och möjliga vägar framåt, men samtidigt beakta regelefterlevnad. Ett kulturellt skifte krävs som handlar om att gå från ett relativt detaljorienterat efterlevnadsfokus till att bli mer stödjande, främjande och förändringsriktat.

SOK:s inblandade myndigheter och andra deltagare vill verka för att skifta synen på innovation från en verksamhetsstörande kostnad eller belastning till en investering i att framtidssäkra livsmedelskedjan. Första steget är att förankra stöd för innovativa förhållningssätt i ordinarie processer som deltagarna är inblandade i.

Caset "One Stop Myndighetsshop" blir utgångspunkten att ta arbetet vidare ifrån. Det handlar om att testa idén, koppla till ordinarie systemet och, om fortsatt goda resultat, ta vidare till långsiktig finansiering och verksamhet. Detta kan korta vägarna för innovatören att utveckla livsmedelssystemet.

Strategisk prioritering 5: Fokus på sprintar och designdrivet arbetssätt

Det finns ett behov av att testa nya lösningar och arbetssätt för att komma till handling och därefter kunna föra ut lärdomar i systemet samt skapa förutsättningar för företagsutveckling och ett konkurrenskraftigt hållbart livsmedelssystem.

SOK vill verka för detta genom att ta med kompetenser till andra områden, bjuda in till tvärsektoriella möten och mer samverkan mellan företag och myndighet och på så vis öppna upp för lärande över och mellan våra uppdrag och arbetsområden. Här bygger SOK vidare på "Ny innovativ mat" och erfarenheter av att arbeta designdrivet.

"Ökad innovation är avgörande för att nå målen i livsmedelsstrategin, klara omställningen till ett hållbart livsmedelssystem och uppnå en ökad konkurrenskraft i hela livsmedelskedjan."

3 Hållbarhet och lönsamhet

För att säkra framtida konkurrenskraft krävs en ambitiös grön omställning i alla led av livsmedelskedjan, som samtidigt säkrar lönsamhet för företagen. Här finns stora behov av innovation, kompetensförsörjning, samarbete och nya affärsmodeller i omställningsfasen. Omställningen till långsiktig hållbarhet är det mest komplexa av de prioriterade områdena då det handlar om ett paradigmiskt skifte av flera samhällsstrukturer på både teknik-, institutions-, och kulturell nivå. SOK har inte inflytande över hela detta skifte utan behöver ta sig an det som en aktör i ett komplext system.

SOK vill identifiera områden med stor potential att skapa verklig förflyttning av systemet och gemensamt anta en avgränsad utmaning. Där är SOK:s styrka samverkan över hela systemet och möjlighet att verka som en kunskapspridande och tankeledande aktör. Inom detta arbete är det av stor vikt att SOK:s arbete tydligt kopplar an till andra initiativ på området för att säkra komplementaritet och nyttja synergieffekter. Detta både inom annan myndighetssamverkan (exempelvis miljömålsrådets arbete med hållbara livsmedelsystem) och pågående privatsektordrivna initiativ. Betydelsen av kompetensförsörjning för både långsiktig konkurrenskraft och omställningsmöjligheter bör inte underskattas och här finns viktiga insikter att hämta från pågående arbete inom livsmedelsstrategin.

Eftersom SOK inte kommit lika långt inom Hållbarhet och lönsamhet som övriga områden beskrivs områden nedanför som förslag till strategiska prioriteringar.

Förslag till strategisk prioritering 1: Gemensam analys och kommunikation kring utmaningarnas komplexitet

Omställning av livsmedelskedjans system är komplext och är beroende av skiften i såväl efterfrågan som investeringar i ny teknik och nya system. Att klara ett skifte till ett lönsamt och hållbart livsmedelssystem med ökad produktion i rådande omvärldsläge är

utmanande och kräver att flera målkonflikter behöver identifieras och navigeras. SOK vill därför verka för att tydliggöra de incitament som formar livsmedelsystemet och hur dessa strukturer kan förändras för att gynna en hållbar omställning med lönsamma företag och ökad svensk produktion.

Exempel skulle kunna vara att:

- **utreda och pedagogiskt gestalta hur ökade kostnader för att klara omställningen kan bäras i systemet som helhet för att inte slå ut primärproducenter**
- **samla och kommunicera intressanta fallstudier på omställningsmöjligheter till bransch och beslutsfattare.**

Målet med detta vore att få fler att arbeta enligt dagens bästa arbetssätt inom hållbarhet och lönsamhet och på så vis även

stärka Sveriges internationella konkurrenskraft som föregångsland inom hållbarhet.

Förslag till strategisk prioritering 2: Stötta företag i omställning till fossiloberoende livsmedelsproduktion.

En av de största förändringarna som på sikt behöver göras är att minska beroendet av fossila bränslen för produktion, energiförsörjning och transport i livsmedelsystemet. Här vill SOK utreda och skapa dialoger kring vilka förutsättningar som behövs för att kedjans aktörer ska kunna göra en sådan omställning och vilken roll SOK:s aktörer kan spela.

”Här är SOK:s styrka samverkan över hela systemet och möjlighet att verka som en kunskapspridande och tankeledande aktör.”

Avgränsningar

Viktiga ämnen som ej adresseras av denna plan

I arbetet med denna strategiska plan lyftes flera områden inom och utöver de tre prioriterade områdena med vikt för såväl livsmedelskedjans aktörer som samhället i stort, men som inte direkt adresseras i den här planen. Strategi handlar om vägval och prioritering av resurser. Här har fokus varit på områden där SOK:s gemensamma krafter kan få störst utväxling och skapa moment i påbörjade arbeten. Exempelvis har beredskapsfrågan diskuterats, men bedömts just nu bäst hanteras av andra myndigheter och forum.